

a hajószemélyzet tagja jogos ok nélkül abbanhagyja a munkát, a meg-
szolgált, de még ki nem egyenlített bérére vonatkozó igényeit is el-
veszti.

Ugyancsak érdekes szabályozást nyert a törvényben a szolgálati
illetmények lefoglalásának kérdése, amennyiben a hajószemélyzet tag-
jának az *utazás tartama alatt* esedékessé vált pénzbeli illetményét —
a sztereotip tartási igények kivételével — bírói végrehajtás során lefog-
lalni nem lehet, az *utazás idején kívül* esedékessé váló illetmények
végrehajtás alá vételére azonban az általános végrehajtási jogszabá-
lyok állanak fenn.

Rendszeresen szabályozza a Tr. a jogos elbocsátás eseteit, és azt,
hogy a hajószemélyzet tagja mely esetben szüntetheti meg a szolgálata-
tot rögtöni hatállyal. Utóbbiak között szerepel az az eset, ha a hajó
nemzetiségét változtatja.

Részletesen szabályozza a törvény a hajóparancsnok jogkörét és
így fegyelmi hatalmát is. A hajóparancsnok ebbeli minőségében — ott,
ahol a hajótulajdonos maga nem intézkedhetik —, külön felhatalmazás
nélkül is fel van jogosítva arra, hogy a hajótulajdonos részére oly
ügyleteket kössön, amelyek a hajó karbantartására, felszerelésére vagy
ellátására vonatkoznak; jogosítva van továbbá a hajón való fuvarozás
tekintetében fuvarozási ügyleteket kötni és hajóelismervényt (connais-
sement) kiszolgáltatni. A hajóparancsnok a legközelebbi kikötőben
megérkezése után huszonnégy óra alatt hajókáróvást köteles tenni, ha
útközben a hajót, a hajón levő személyt, vagy a rakományt érdeklő
valamely rendkívüli esemény fordult elő, így különösen, ha a rako-
mányt tengerbe kellett dobni, vagy ha erőhatalom folytán vagy más
okból a hajót vagy rakományt kár érte.

A hajóparancsnok jegyzőkönyvet köteles felvenni, ha hajósze-
mélyzet tagja vagy más személy a hajón meghal, a jegyzőkönyv tar-
talmát köteles a hajónaplóba szószertint bevezetni. Ugyanez áll az uta-
zás közben történt születésekre és végrendelet tételére.

A törvény ugyancsak részletesen szabályozza a fegyelmi vétsé-
geket, továbbá az ú. n. tengeri kihágásokat, vétségeket és büntetteket,
megjelölve az azok tekintetében eljáró hatóságokat.

A törvényt a kereskedelemügyi miniszter rendelettel fogja életbe-
léptetni.

Dr. B. T.

Uj alakulások a hitelélet terén.

A hiteljogászok egyik legfontosabb feladatuknak tekintik a rész-
vényjog reformjának megvalósítását. Ezzel el akarják érni egyrészt a
mai szabályozás mellett lehetséges visszaélések megszüntetését, más-
részt biztosítani óhajtják azt, hogy az új alapokra fektetett részvénytársaság
eredményesebben működhessen. A részvénytársasági re-
formnak azonban csak akkor van célja, ha a gazdasági élet alappil-

lére továbbra is a magángazdasági tevékenység marad. Azonban ugyanakkor, amidőn az irányadó körök e reformokkal foglalkoznak, gazdasági szervezetünk hiteljogi része észrevétlenül mélyreható átalakuláson megy keresztül. Ez átalakulás lényege az, hogy azok a teendők, amelyeket az eddigi felfogás szerint az önségély és az egyéni vállalkozás alapelveiből indulva ki a magánvállalkozásnak kellett elvégeznie, mindinkább a köztestületek feladatává válnak.

Különösen érdekes ez a fejlődési menet a hitelellátás terén.

A kölcsönadással és tőkegyűjtéssel foglalkozók koronként változtak. Magyarországon a Brassói Takarékpénztár 1836-ban történt létesítése előtt csupán egyes magánosoktól és káptalanoktól lehetett pénzt kölcsönkapni. A Brassói Takarékpénztár alapításával indult meg az a folyamat, amely a Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesületen, mint a takarékosági gondolat képviselőjén és a Pesti Magyar Kereskedelmi Bankon, mint a mobil banküzlet reprezentánsán át nálunk is a XIX. század egyik jellegzetes tulajdonságát képező nagyarányú pénzügyi fejlődéshez s a mobil tőke jelentőségének nagymérvű felfokozásához vezetett. A pénzügyintézetek lettek egyik oldalon a tőkegyűjtés, a másik oldalon pedig a hitelezés legfőbb tényezői s hatalmas gazdasági erőforrások megnyitói. Mindkét munkakörükben lehetővé tették oly tőkék egybegyűjtését és a gazdasági élet szolgálatába állítását, aminőkről azelőtt álmodni sem lehetett s végeredményképpen elvezettek oly gazdasági teljesítményekhez, melyek a régebbi korok teljesítményeit messze túlhaladták.

Úgy a tőkegyűjtés, mint az egybegyűlő tőkének kihitelezése azonban az utolsó évtizedekben a magánvállalkozás kezeiből kicsúszik. Köztestültek feladatává lesz. A háború előtt csupán a Kisbirtokosok orsz. földhitelintézete, az Altruistabank és az OKH megalakításánál volt az államnak szerepe. Ám e vállalatok létesítésében mindenkor tevékeny részt vett a magántőke is. A szövetkezeti mozgalomnak is alaptétele volt az önségély gondolata. Ez a helyzet a háború után átalakult. Ez intézmények tőkéjének orosz-lánrésze az állam kezébe jutott. Azoknak hitelellátása is túlnyomóan állami feladattá vált. Úgy a felsorolt pénzügyintézeteknél, mint a Pénzügyintézeti Központnál, a FAKSz-nál, IOKSz-nál és az OLH-nál mind nagyobb szerepet játszanak az állami célbetétek, melyek a régebben a magánvállalkozás által történt hitelellátást az állam segítségével teszik lehetővé. Ennek a folyamatnak egyik elágazása az is, hogy a Budapest Székesfővárosi Községi Takarékpénztár és a Budapesti Kézipari Hitelintézet szintén köztestület, a székesfőváros támogatásával iparkodnak hivatásukat betölteni. A folyamatnak másik elágazása, hogy a takarékoskodásnak eddigi formái: a takarékbetét s az életbiztosítás helyébe a szociális biztosító intézmények, a különféle nyugdíjpénztárak útján új formák léptek. Amit régebben önként tettünk félre, azt most ez intézmények útján, mintegy kényszerítve, nem a bankoknál és biztosítóknál, hanem ezeknél gyűjtjük egybe. Jelen-

tékeny tőkék gyűlnek egybe első sorban az OTI-nál és MABI-nál, másodsorban a különféle nyugdíjintézményeknél. Az itt egybegyűlt tőkék elhelyezése körül a közelmúltban heves viták folytak. Sokan kifogásolták azt, hogy az egybegyűlt tőkéket régi házak vásárlására használják fel, ahelyett, hogy különösen az ipartól és kereskedelem-től elvont összegeket az ipari és kereskedelmi tevékenység alátámasztására használják fel. Sok mindenféle terv merült fel. Vannak, akik célbetétek útján akarják ezek tőkéit bizonyos rendeltetéssel felruházni. Mások azt tartják helyesnek, hogy ez intézmények foglalkozzának saját maguk hitelnyújtással. A Munkaügyi Szemlében olvastunk egy oly javaslatot is, hogy létesítsenek ez intézmények egy új pénzintézetet a rendelkezésükre álló tőkék gyümölcösztetése céljából.

Ma még az ezirányú fejlődésnek csupán az első stádiumánál tartunk. Éppen ezért volna kívánatos, hogy pénzügyi és állami politikánk határozott irányban foglaljon állást. Ez az irány pedig nem lehet más, mint az állami és egyéb köztestületekre hátrítani szándékolt feladatoknak a jelenlegi szervezetek felhasználásával leendő megoldása.

JOGGYAKORLAT.

A judikatura kiemelkedő döntései. A válságjogi tárgyú joggyakorlat köréből kevés újabb döntést regisztrálhatunk. Biztosítási ügyletből eredő dollárkövetelést valorizál két kúriai ítélet. A P. VII. 3789/1933. sz. ítélet szerint a dollárkikötés kétség esetén azt jelenti, hogy a dollárkövetelés lejáratkori egyenértéke kerüljön kifizetésre; ugyanezt állapítja meg effektív dollárkikötés esetén a P. VII. 1209/1934. sz. ítélet, azonban különös súlyt fektetve az adós késedelmére. A budapesti kir. törvényszék mint fellebbezési bíróság 21. Pf. 14875/1933. számú végzése (*Medzihradzky* folyóiratának III. köt. 397. old.) ingóvégrehajtásnál aranyzáradék nélküli dollárkövetelést a 24000/1929. I. M. sz. rend. 16. §-ának analógiájára a sorrendi tárgyalást megelőző napon jegyzett árfolyamon értékeli. A gazdasági lehetetlenülésre a felek a legkülönbözőbb tárgyú perekben hivatkoznak. Így a P. III. 365/1934. számú ítélettel eldöntött ügyben az alperes házasságon kívüli nemi viszony megszüntetéseért kikötött járadék leszállítását kérte ezen a címen. A Kúria szerint a gazdasági lehetetlenülés kérdése csak viszonstszolgáltatástól függő szolgáltatás esetén jöhet szóba; visszteherrel független járadék esetén a Pp. 413. §-a nyerhetne alkalmazást, de nem egyszerű kifogásra, hanem csak viszontkeresetre. Hasonló döntés a P. III. 373/1934. sz. is.